

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรบริโศศศึกษาเพื่อนำไปใช้ในโรงเรียนประถมศึกษาในชุมชนเมือง มี 6 ขั้นตอน คือ

- ขั้นที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนาหลักสูตรบริโศศศึกษา
- ขั้นที่ 2 การพัฒนาหลักสูตรบริโศศศึกษาระดับประถมศึกษา
- ขั้นที่ 3 การพัฒนาแนวทางการนำหลักสูตรไปสู่การสอน
- ขั้นที่ 4 การทดลองใช้หลักสูตร
- ขั้นที่ 5 การประเมินผลหลักสูตร
- ขั้นที่ 6 การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร
- ขั้นที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนาหลักสูตรบริโศศศึกษา

จุดมุ่งหมายของการศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่¹เป็นพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรบริโศศศึกษา 4 ด้าน คือ

- 1.1 ข้อมูลเกี่ยวกับองค์ประกอบของหลักสูตรบริโศศศึกษา
- 1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับบริโศศศึกษาในหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521
- 1.3 ข้อมูลทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับบริโศศศึกษา
- 1.4 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียนทางด้านบริโศศศึกษา

การศึกษาข้อมูลแต่ละด้าน ได้ดำเนินการดังนี้

- 1.1 ข้อมูลเกี่ยวกับองค์ประกอบของหลักสูตรบริโศศศึกษา

1.1.1 จุดมุ่งหมายการศึกษา เพื่อกำหนดแนวทางหรือหลักเกณฑ์เกี่ยวกับองค์ประกอบของหลักสูตรบริโศศศึกษา 4 ด้าน คือ จุดมุ่งหมาย เนื้อหา การจัดการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผล สำหรับใช้เป็นกรอบในการพัฒนาหลักสูตรบริโศศศึกษา และในการวิเคราะห์หลักสูตรบริโศศศึกษาในหลักสูตรประถมศึกษา

1.1.2 วิธีการศึกษา

1.1.2.1 รวบรวมเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เอกสารบริ
โภคศึกษา เอกสารการพัฒนาหลักสูตรบริโภคศึกษาในระดับประถมศึกษาของประเทศต่าง ๆ เอก
สารเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผลการศึกษา

1.1.2.2 ศึกษาและวิเคราะห์เนื้อหาของเอกสารต่าง ๆ สรุปเป็น
แนวทางหรือหลักเกณฑ์เกี่ยวกับองค์ประกอบของหลักสูตรบริโภคศึกษาในระดับประถมศึกษา 4 ด้าน
ดังนี้

จุดมุ่งหมาย กล่าวในรูปจุดมุ่งหมายทั่วไป โดยกล่าวถึง
ความมุ่งหวังของหลักสูตรบริโภคศึกษาที่ต้องการพัฒนาให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน ในด้านความรู้ ทักษะ
และทัศนคติในฐานะของผู้บริโภคที่ดี

เนื้อหา กำหนดเป็นหัวข้อหลัก หัวข้อย่อย และรายละเอียด
ในในแต่ละหัวข้อเกี่ยวกับความคิดรวบยอดของบริโภคศึกษา ซึ่งผู้วิจัยยึดแนวทางการกำหนด
เนื้อหาบริโภคศึกษาที่เสนอโดยแบนิสเตอร์และมอนสม่า (Bannister and Mansma, 1982)
ผสมผสานกับแนวการจัดเนื้อหาบริโภคศึกษาของสภาแห่งยุโรป (Council of Europe)

การจัดการเรียนการสอน กล่าวในลักษณะหลักการเรียน
การสอนบริโภคศึกษา ซึ่งผู้วิจัยวิเคราะห์จาก ทฤษฎีและหลักการจัดการเรียนการสอนทั่วไป และ
การจัดการเรียนการสอนบริโภคศึกษา

การวัดผลประเมินผล กล่าวในลักษณะหลักการประเมินผล
การเรียนตามหลักสูตรบริโภคศึกษา ซึ่งผู้วิจัยสรุปจากหลักการวัดผลประเมินผลทั่วไป และการ
วัดผลประเมินผลบริโภคศึกษา

1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับบริโภคศึกษาในหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521

1.2.1 จุดมุ่งหมายการศึกษา เพื่อวิเคราะห์ว่าองค์ประกอบของหลักสูตร
ประถมศึกษา ทั้ง 4 ด้าน คือ จุดมุ่งหมาย เนื้อหา การจัดการเรียนการสอน และการวัดผลประเมิน
ผล มีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบของหลักสูตรบริโภคศึกษาอย่างไร และมากน้อยเพียงใดเพื่อเป็น
แนวทางสำหรับการพัฒนาหลักสูตรบริโภคศึกษาให้สอดคล้องสัมพันธ์กับหลักสูตรประถมศึกษา และ
สามารถบูรณาการหลักสูตรบริโภคศึกษาเข้าไปในหลักสูตรประถมศึกษาได้อย่างเหมาะสม

1.2.2 วิธีการศึกษา

1.2.2.1 นำองค์ประกอบของหลักสูตรบริโศศึกษาที่ได้ศึกษาในข้อ

1.1 เป็นหลักเกณฑ์สำหรับเปรียบเทียบกับองค์ประกอบของหลักสูตรประถมศึกษาในแต่ละด้าน

1.2.2.2 ศึกษาจุดหมายของหลักสูตรประถมศึกษา ซึ่งมี 4 หมวด คือ 1) คุณสมบัติที่ต้องการเน้น 2) ความรู้และทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิต 3) ชีวิตที่สงบสุข 4) สมาชิกที่ดีของชุมชนและชาติ เปรียบเทียบกับจุดหมายของบริโศศึกษา วิเคราะห์ว่าข้อใด ที่กล่าวไว้ตรงกันแม้จะใช้ภาษาต่างกัน

1.2.2.3 ศึกษาจุดหมายทั่วไปของกลุ่มทักษะ กลุ่มสร้างเสริม ประสบการณ์ชีวิต กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย และกลุ่มการทำงานพื้นฐานอาชีพที่ละข้อ เปรียบเทียบกับจุดหมายของบริโศศึกษา วิเคราะห์ว่าข้อใดที่กล่าวไว้ตรงกันแม้จะใช้ภาษาต่างกัน

1.2.2.4 ศึกษาเนื้อหาหลักสูตรประถมศึกษาไปทีละกลุ่มประสบการณ์ เรียงไปตามระดับช่วงชั้น ป.1-2, ป.3-4 และ ป.5-6 วิเคราะห์ว่าเนื้อหาตอนใดในหลักสูตร ที่ตรงกันกับเนื้อหาของหลักสูตรบริโศศึกษา หรือมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันและมีความเป็นไปได้ที่จะบูรณาการประสบการณ์ในหลักสูตรบริโศศึกษาเข้าไปให้เหมาะกับลักษณะเนื้อหาของกลุ่มประสบการณ์นั้น ๆ ได้ และศึกษาว่าเนื้อหาของหลักสูตรบริโศศึกษาในเรื่องใดที่ยังไม่มีในหลักสูตรประถมศึกษา

1.2.2.5 ศึกษาหลักการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรประถมศึกษา เปรียบเทียบกับหลักการจัดการเรียนการสอนบริโศศึกษา วิเคราะห์ว่ามีความสอดคล้องกันอย่างไร

1.2.2.6 ศึกษาหลักการวัดผลประเมินผลหลักสูตรประถมศึกษา ซึ่งกล่าวไว้เกี่ยวกับระยะเวลาในการวัด วิธีการวัดประเมินผล ผู้มีบทบาทในการวัดผลประเมินผล เปรียบเทียบว่าหลักเกณฑ์ดังกล่าวมีความสอดคล้องหรือแตกต่างกับหลักการประเมินผลการเรียน ตามหลักสูตรบริโศศึกษาอย่างไร

1.3 ข้อมูลทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับบริโศศึกษา

ข้อมูลทางสังคมที่ใช้สำหรับกำหนดสภาพ ปัญหา และความต้องการของสังคมในการศึกษานี้ ได้จากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ และแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ ที่จะกล่าวถึงในบทนี้จะกล่าวเฉพาะ การศึกษาจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ สำหรับแหล่งข้อมูลทุติยภูมิซึ่งเป็นการศึกษาจากเอกสารต่าง ๆ นั้น ผู้วิจัยได้ศึกษาและรวบรวมไว้แล้วในบทที่ 2 เกี่ยวกับสภาพและปัญหาของชุมชนเมือง

1.3.1 จุดมุ่งหมายการศึกษา

- 1) ศึกษาสภาพการโฆษณาสินค้าและบริการทางสื่อโทรทัศน์เกี่ยวกับ
 - ความถี่ของการโฆษณาสินค้าและบริการประเภทต่าง ๆ ในรายการโทรทัศน์ประเภทต่าง ๆ ในช่วงวันธรรมดาและวันเสาร์-อาทิตย์
 - เทคนิคซึ่งใช้ในการส่งเสริมความนิยมของสินค้าและบริการ
 - เทคนิคการส่งเสริมการขายสินค้าและบริการ
- 2) ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของผู้บริโภคในสังคมโดยวิเคราะห์จากข่าวที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์

1.3.2 วิธีการศึกษา

1.3.2.1 การศึกษาสภาพการโฆษณาสินค้าและบริการทางสื่อโทรทัศน์
ได้ดำเนินการดังนี้

- 1) กำหนดช่วงเวลาและเลือกสถานีโทรทัศน์ที่จะศึกษา
ผู้วิจัยกำหนดดังนี้ วันธรรมดา ตั้งแต่วันจันทร์ถึงวันศุกร์ กำหนดช่วงเวลาตั้งแต่ 16.30-18.30 น. ศึกษารายการจากสถานีโทรทัศน์ช่อง 3 และช่อง 7 วันเสาร์ อาทิตย์ กำหนดช่วงเวลาตั้งแต่ 9.00-12.00 น. ศึกษารายการจากสถานีโทรทัศน์ช่อง 3 ช่อง 7 และช่อง 9 โดยผู้วิจัยได้เลือกเฉพาะวันที่ออกรายการภาคปกติ การศึกษานี้เริ่มตั้งแต่วันที่ 31 ตุลาคม ถึงวันที่ 25 พฤศจิกายน 2531
- 2) เครื่องมือและวิธีเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ช่วยในการเก็บข้อมูลได้แก่ เทปบันทึกเสียงและแบบบันทึกข้อมูลซึ่งผู้วิจัยสร้างเอง สร้างเป็นแบบบันทึกการสังเกต ในการเก็บข้อมูลผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการเอง โดยดูรายการโทรทัศน์ทุกรายการ ในช่วงเวลาที่กำหนดบันทึกการสังเกตลงในแบบบันทึกการสังเกตในขณะชมรายการ ใช้เทปบันทึกเสียงช่วยบันทึกข้อความของโฆษณาไว้ด้วย เพื่อนำมาศึกษารายละเอียดของข้อความโฆษณาได้ในภายหลัง
- 3) การจัดประเภทของข้อมูลในการวิเคราะห์
กำหนดให้รายการโทรทัศน์ทั้งรายการที่ออกอากาศในครั้งหนึ่ง ๆ เป็นหนึ่งรายการ ไม่ว่าจะใช้เวลาในการออกอากาศมากหรือน้อยก็ตาม และจัดแบ่งประเภทของรายการโทรทัศน์ออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่

- ก. ภาพยนตร์การ์ตูน
- ข. ภาพยนตร์
- ค. รายการบันเทิง
- ง. รายการข่าว สารคดี และความรู้
- จ. รายการโฆษณา

สำหรับรายการโฆษณายังได้จัดแบ่งสินค้าและบริการที่โฆษณาออกเป็น 10 หมวด ดังนี้

- หมวดที่ 1 อาหาร ประกอบด้วย ขนม อาหาร และเครื่องดื่ม
- หมวดที่ 2 ยา
- หมวดที่ 3 เครื่องนุ่งห่ม
- หมวดที่ 4 เคสสถาน
- หมวดที่ 5 ยานพาหนะ
- หมวดที่ 6 เครื่องสำอาง
- หมวดที่ 7 นันทนาการและการศึกษา
- หมวดที่ 8 บริการ
- หมวดที่ 9 สารเคมี
- หมวดที่ 10 อุปกรณ์เครื่องใช้

4) วิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลจากการสังเกตมาดำเนินการวิเคราะห์ตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา ดังนี้

- การหาความถี่ของการโฆษณาสินค้าและบริการ ประเภทต่าง ๆ ในรายการโทรทัศน์ประเภทต่าง ๆ ที่ออกอากาศ ดำเนินการโดยสร้างตารางวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อช่วยในการจัดประเภทของข้อมูลและการแจกแจงความถี่ รวบรวมความถี่ของโฆษณาที่ปรากฏในรายการโทรทัศน์มาวิเคราะห์ด้วยสถิติร้อยละ

- การศึกษาเทคนิคการสร้างความนิยมในตัวสินค้า และเทคนิคการส่งเสริมการขาย ศึกษาโดยการวิเคราะห์เนื้อหาจากภาพและข้อความของโฆษณาที่ปรากฏนำมาสรุปและบรรยายผลการวิเคราะห์

1.3.2.2 การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของผู้บริโภคใน
สังคมจากแหล่งข้อมูลที่เป็นหนังสือพิมพ์ ได้ดำเนินการดังนี้

1) รวบรวมข่าวและบทความเกี่ยวกับปัญหาของผู้บริโภค
ที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ในช่วงตั้งแต่ มกราคม ถึง มิถุนายน 2531 โดยศึกษาจากหนังสือพิมพ์ราย
วัน 5 ฉบับ คือ ไทยรัฐ เดลินิวส์ แนวหน้า มติชน และสยามรัฐ หนังสือพิมพ์รายสัปดาห์ 2 ฉบับ
คือ สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์และประชาชาติธุรกิจ

2) สรุปเนื้อหาข่าว โดยจัดกลุ่มปัญหาตามประเภทของ
สิ่งบริโภค เช่น ปัญหาการบริโภคอาหารและยา ปัญหาเกี่ยวกับการใช้สารเคมีและวัตถุมีพิษ ปัญหา
การใช้บริการ ปัญหาสภาพแวดล้อม ปัญหาการโฆษณาและการส่งเสริมการขายสินค้าและบริการ

3) จากสภาพและปัญหาของผู้บริโภคที่ปรากฏในข่าว
วิเคราะห์ให้เห็นความต้องการของสังคมต่อแนวทางการแก้ปัญหา นั้น ๆ

1.4 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียนทางด้านบริโภคศึกษา

1.4.1 จุดมุ่งหมายการศึกษา เพื่อ

1) ศึกษาสภาพทั่วไปของผู้เรียนในระดับช่วงชั้น ป.1-2, ป.3-4
ป.5-6 ในด้านรายรับ รายจ่าย การออม สภาพการใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน สภาพการใช้บริการ
ในชีวิตประจำวัน

2) ศึกษาพฤติกรรมการบริโภคของผู้เรียน ในด้าน

- การตัดสินใจเลือกซื้อสินค้า เลือกใช้บริการ
- การจัดการด้านการเงินและทรัพยากรอื่น ๆ ในชีวิตประจำวัน
- การคุ้มครองสิทธิผลประโยชน์ของตนและสังคม

1.4.2 วิธีการศึกษา

1.4.2.1 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่นักเรียนที่เรียนอยู่ชั้น ป.1-6 ใน
โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งตั้งอยู่ในชุมชนเมือง จำนวน
720 คน โดยวิธีสุ่มแบบแบ่งชั้นหลายขั้นตอน ดังนี้คือ

1) กำหนดภาคต่าง ๆ ของประเทศออกเป็น 5 ภาคคือ
ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ กรุงเทพมหานครและปริมณฑล และจัด
แบ่งจังหวัดในแต่ละภาคออกเป็น 3 กลุ่ม ตามวิธีการแบ่งที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ-

กิจและสังคมแห่งชาติได้กำหนดไว้ คือ เมืองหลัก เมืองศูนย์กลางความเจริญของภาค และเมืองอื่น ๆ ยกเว้นกรุงเทพมหานครและปริมณฑลซึ่งจัดเป็นเมืองลักษณะพิเศษ ซึ่งในตารางที่เสนอต่อไปนี้ จะเสนอเฉพาะรายชื่อจังหวัดที่อยู่ในกลุ่มเมืองหลัก และเมืองศูนย์กลางความเจริญเท่านั้น คือ

ตาราง 3.1 แสดงเมืองหลัก เมืองศูนย์กลางความเจริญของภาคต่าง ๆ ในประเทศไทย

ภาค	เมืองหลัก	เมืองศูนย์กลางความเจริญ
เหนือ	เชียงใหม่ พิษณุโลก นครสวรรค์	ลำปาง เชียงราย
กลาง	ชลบุรี ราชบุรี	ระยอง ฉะเชิงเทรา สระบุรี
ตะวันออก	ขอนแก่น นครราชสีมา	กาฬจนบุรี เพชรบุรี
ใต้	อุดรธานี	อุบลราชธานี ร้อยเอ็ด
	สงขลา สุราษฎร์ธานี ภูเก็ต	สุรินทร์ สกลนคร
		ปัตตานี นครศรีธรรมราช

ผู้วิจัยสุ่มตัวอย่างจังหวัดจากภาคต่าง ๆ ยกเว้นกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยวิธีสุ่มอย่างง่ายจำนวนภาคละ 3 จังหวัด ให้ได้จังหวัดที่อยู่ในกลุ่มเมืองหลัก เมืองศูนย์กลางความเจริญและเมืองอื่น ๆ ประเภทละ 1 จังหวัด ได้จังหวัดที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 12 จังหวัด สำหรับกรุงเทพมหานครและปริมณฑลนั้น ใช้การสุ่มอย่างเฉพาะเจาะจงได้กรุงเทพมหานครและนครปฐมรวมเป็นจังหวัดที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 14 จังหวัด ดังแสดงไว้ในตารางดังนี้

ตาราง 3.2 แสดงจังหวัดที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

เขต/ภาค	เมืองหลัก	เมืองศูนย์กลาง ความเจริญ	เมืองอื่น ๆ
เหนือ	เชียงใหม่	ลำปาง	พะเยา
กลาง	ราชบุรี	สระบุรี	อุทัยฯ
ตะวันออกเฉียงเหนือ	ขอนแก่น	อุบลราชธานี	มุกดาหาร
ใต้	สงขลา	ปัตตานี	ระนอง
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล	กรุงเทพมหานครและนครปฐม		

2) สุ่มโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลเมืองหรือเทศบาลนครซึ่งเป็นที่ตั้งของศาลากลางจังหวัดโดยถือว่าพื้นที่ดังกล่าวเป็นชุมชนเมืองของจังหวัดที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมาจังหวัดละ 2 โรงเรียน 13 จังหวัด ได้ 26 โรงเรียน สำหรับกรุงเทพมหานครซึ่งมีพื้นที่ทั้งจังหวัดเป็นชุมชนเมือง ได้แบ่งระดับของพื้นที่ออกเป็น 2 ชั้น คือเมืองชั้นในและเมืองชั้นนอก โดยถือเกณฑ์การแบ่งเขตฯ ดังนี้ เขตเมืองชั้นนอกต้องมีแขวงติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง เขตชั้นนอกที่มีลักษณะดังกล่าวแบ่งได้ 9 เขต คือ เขตบางกะปิ บางเขน พระโขนง ราชบุรีบูรณะ มีนบุรี ลาดกระบัง หนองจอก คลองจั่น บางขุนเทียน ส่วนอีก 15 เขตที่เหลือถือว่าเป็นเขตกรุงเทพฯชั้นใน สุ่มโรงเรียนในพื้นที่แต่ละชั้นมาจำนวนเขตละ 2 โรงเรียน ได้ 4 โรงเรียน เมื่อรวมกับจำนวนโรงเรียนในจังหวัดที่เป็นกลุ่มตัวอย่างอีก 26 โรงเรียน ได้โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจำนวน 30 โรงเรียน

3) สุ่มห้องเรียนในระดับชั้น ป.1-6 ของแต่ละโรงเรียนมาชั้นละ 1 ห้อง ได้ห้องเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนละ 6 ห้อง จากโรงเรียน 30 โรงเรียนเป็นจำนวน 180 ห้อง

4) สุ่มนักเรียนจากห้องเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยวิธีสุ่มอย่างมีระบบ โดยเลือกนักเรียนลำดับที่ 1, 11, 21, 31... จากทะเบียนรายชื่อนักเรียน ได้นักเรียนห้องละ 4 คน จำนวน 180 ห้อง ได้นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 720 คน

1.4.2.2 เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่เก็บข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียนในการวิจัยนี้มีจำนวน

3 ฉบับ คือ

ฉบับที่ 1 สำหรับเก็บข้อมูลนักเรียนในระดับชั้น ป.1-2

ฉบับที่ 2 สำหรับเก็บข้อมูลนักเรียนในระดับชั้น ป.3-4

ฉบับที่ 3 สำหรับเก็บข้อมูลนักเรียนในระดับชั้น ป.5-6

การสร้างเครื่องมือ ได้ดำเนินการดังนี้

1) กำหนดโครงสร้างของเครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล โดย

ให้แบบสอบถามแต่ละฉบับ ประกอบด้วยแบบสอบถาม 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามสภาพทั่วไปของนักเรียน เกี่ยว

กับ เพศ อายุ รายรับ การใช้จ่าย การเก็บออม การเลือกซื้อสินค้า การใช้เวลาว่าง

ตอนที่ 2 ในระดับชั้น ป.1-2 เป็นแบบทดสอบพฤติกรรม

การบริโภค และในระดับชั้นอื่น ๆ เป็นแบบสอบถามพฤติกรรมการบริโภค โดยให้ครอบคลุม

พฤติกรรม 3 ด้าน คือ

- การตัดสินใจเลือกซื้อ เลือกใช้สินค้าและบริการ

- การจัดการด้านการเงินและทรัพยากร

- การคุ้มครองสิทธิผลประโยชน์ของตนและสังคม

2) ก่อนการสร้างแบบทดสอบ แบบสอบถามพฤติกรรม

การบริโภค ทำการวิเคราะห์พฤติกรรมการบริโภคของนักเรียนในแต่ละระดับช่วงชั้น ให้ครอบคลุม

พฤติกรรมทั้ง 3 ด้าน การกำหนดรายละเอียดในพฤติกรรมแต่ละด้านยึดแนวทางของแบมนิสเตอร์

และมอนสม่า (Bannister and Monsma, 1982) และปรับให้เข้ากับพฤติกรรมการบริโภคที่นัก

เรียนแต่ละช่วงชั้นมีโอกาสแสดงออกมากที่สุด

3) สร้างเครื่องมือเก็บข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียน ให้มีโครง

สร้างของเครื่องมือตามที่กำหนด จำนวน 3 ฉบับ ดังนี้

ฉบับที่ 1 สำหรับนักเรียนในระดับชั้น ป.1-2 ประ

กอบด้วยแบบสอบถาม 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามสภาพทั่วไปของนักเรียน
สร้างเป็นแบบเลือกตอบและเติมคำในช่องว่าง

ตอนที่ 2 เป็นแบบทดสอบพฤติกรรมกรรมการบริโภค
สร้างเป็นแบบเลือกตอบมี 2 ตัวเลือก จำนวน 16 ข้อ โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน คือ ตอบ
ถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิดได้ 0 คะแนน

ฉบับที่ 2 สำหรับนักเรียนในระดับชั้น ป.3-4 และ
ฉบับที่ 3 สำหรับนักเรียนในระดับชั้น ป.5-6 ประกอบด้วยแบบสอบถาม 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 มี 2 ลักษณะ ประกอบด้วย แบบสอบถาม
สภาพทั่วไปของนักเรียน สร้างเป็นแบบเลือกตอบและแบบเติมคำในช่องว่าง และแบบสอบถาม
บทบาทในฐานะผู้บริโภค สร้างเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 3 ระดับ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามพฤติกรรมกรรมการบริโภค
สร้างเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 3 ระดับ โดยฉบับที่ 2 มีจำนวน 42 ข้อ ส่วนฉบับที่ 3 มี
41 ข้อ สร้างข้อคำถามในลักษณะของพฤติกรรมที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ โดยกำหนดเกณฑ์
การให้คะแนนดังนี้

	พฤติกรรมที่พึงประสงค์	พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์
ทำบ่อยครั้ง	3	1
ทำนาน ๆ ครั้ง	2	2
ไม่เคยทำเลย	1	3

4) ทดลองใช้เครื่องมือ นำเครื่องมือที่สร้างไปให้นัก
เรียนโรงเรียนอนุบาลนครปฐม ป.1-6 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างระดับชั้นละ 5 คน อ่านเพื่อทดสอบ
ความเข้าใจของนักเรียนต่อภาษาที่ใช้ในข้อคำถาม นำความคิดเห็นของนักเรียนมาแก้ไขสำนวน
ภาษาให้เหมาะสมกับนักเรียนในระดับชั้นนั้น ๆ จากนั้นนำเครื่องมือที่แก้ไขปรับปรุงแล้วไปทดลอง
ใช้กับนักเรียนโรงเรียนวัดไผ่ล้อม ตั้งแต่ชั้น ป.1-6 ระดับชั้นละ 50 คน รวม 300 คน แล้วหา
คุณภาพของเครื่องมือ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS-X ดังนี้

ฉบับที่ 1 ทำการคัดเลือกข้อ โดยพิจารณาจากค่าความยากง่าย และค่าอำนาจจำแนกที่อยู่ในเกณฑ์ดีไว้ ได้ข้อคำถามทั้งหมด 16 ข้อ และได้ค่าความเที่ยงของแบบทดสอบทั้งฉบับ เท่ากับ .9052

ฉบับที่ 2 ทำการคัดเลือกข้อโดยพิจารณาจากค่า Corrected Item Total Correlation คัดเลือกแบบสอบถามที่ดีไว้ได้ 32 ข้อ จากจำนวน 42 ข้อ และได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม เท่ากับ .7520

ฉบับที่ 3 ทำการคัดเลือกข้อโดยพิจารณาจากค่า Corrected Item Total Correlation คัดเลือกแบบสอบถามที่ดีไว้ได้ 35 ข้อ จากจำนวน 41 ข้อ และได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม เท่ากับ .7634

1.4.2.3 การรวบรวมข้อมูล

ส่งเครื่องมือที่แก้ไขปรับปรุงเรียบร้อยแล้ว ไปให้โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทางไปรษณีย์ ให้โรงเรียนแจกเครื่องมือให้นักเรียนซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้รอกและรวบรวมเครื่องมือส่งกลับคืนมายังผู้วิจัยทางไปรษณีย์

1.4.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามสภาพทั่วไปของผู้เรียนนำมาหาค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย ข้อมูลที่ได้จากแบบทดสอบ/แบบสอบถามพฤติกรรมกรมการบริโภค นำมาวิเคราะห์ด้วยสถิติค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

1.4.2.5 การนำเสนอข้อมูล

เสนอในรูปของตารางและคำบรรยาย

ขั้นที่ 2 การพัฒนาหลักสูตรบริโภคศึกษาระดับประถมศึกษา

ในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการยกร่างหลักสูตรบริโภคศึกษาระดับประถมศึกษาชั้น โดยอาศัยข้อมูลพื้นฐานต่าง ๆ ที่ได้จากการศึกษาเอกสารและการศึกษาในขั้นที่ 1 มาใช้ในการยกร่างหลักสูตร จากนั้นได้สร้างแบบประเมินหลักสูตรที่ยกร่างขึ้น นำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมิน จากนั้นนำผลการประเมินและข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรบริโภคศึกษา

2.1 การยกร่างหลักสูตร ผู้วิจัยยกร่างหลักสูตรบริโภคศึกษาซึ่งภายในเอกสารประกอบด้วยหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้

- 1) หลักการและเหตุผล
- 2) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร ประกอบด้วยจุดมุ่งหมายทั่วไป และจุดมุ่งหมายเฉพาะของหลักสูตร
- 3) เนื้อหาและความคิดรวบยอด ของหลักสูตรบริโศศึกษา แบ่งเป็น 3 ระดับช่วงชั้น คือ ป.1-2, ป.3-4 และ ป.5-6
- 4) ข้อเสนอแนะการนำหลักสูตรไปใช้
- 5) ข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนการสอน
- 6) ข้อเสนอแนะในการวัดผลการเรียนการสอน

ในการกำหนดรายละเอียดต่าง ๆ ตามหัวข้อข้างต้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

2.1.1 การกำหนดหลักการและเหตุผล จากข้อมูลสภาพและปัญหาของสังคม และผู้เรียนที่ได้จากการศึกษาเอกสารและการศึกษาในชั้นที่ 1 ผู้วิจัยนำมาสรุปเป็นปัญหาของผู้บริโศ 3 ด้าน คือ

- การเลือกซื้อ เลือกใช้สินค้าและบริการ
- การจัดการกับทรัพยากร
- การคุ้มครองผู้บริโภค

2.1.2 การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ผู้วิจัยนำปัญหาของผู้บริโศทั้ง 3 ด้านมาเป็นพื้นฐานในการกำหนดจุดมุ่งหมายทั่วไป จุดมุ่งหมายเฉพาะของหลักสูตร

- การกำหนดจุดมุ่งหมายทั่วไป เป็นการกำหนดเป้าหมายของผู้เรียน ซึ่งเป็นความมุ่งหวังของหลักสูตร ในลักษณะของเป้าหมายที่เป็นอุดมการณ์เกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้เรียนที่หลักสูตรต้องการ

- การกำหนดจุดมุ่งหมายเฉพาะ ผู้วิจัยได้นำปัญหาของผู้บริโศทั้ง 3 ด้าน มาวิเคราะห์เป็นรายละเอียดของปัญหาโดยอาศัยข้อมูลทางสังคม และข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียนที่ศึกษาไว้เป็นพื้นฐาน จากนั้นพิจารณาว่าในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยทางการศึกษา ผู้เรียนจำเป็นต้องมีความรู้ ทักษะ และทัศนคติในเรื่องใบบ้าง นำผลการวิเคราะห์มาใช้ในการกำหนดจุดมุ่งหมายเฉพาะของหลักสูตร

2.1.3 การกำหนดสาระ (เนื้อหาและความคิดรวบยอด) ของหลักสูตรบริโศศึกษา ผู้วิจัยได้วางโครงสร้างของเนื้อหาในหลักสูตรบริโศศึกษาระดับประถมศึกษา โดยกำหนดเป็น

หัวข้อหลัก 4 หัวข้อ ได้แก่

- 1) ผู้บริโภคในระบบเศรษฐกิจ
- 2) การตัดสินใจของผู้บริโภค
- 3) การจัดการกับทรัพยากร
- 4) การคุ้มครองผู้บริโภค

ภายในหัวข้อหลักแต่ละหัวข้อได้กำหนดหัวข้อย่อยบรรจุลงให้ครบทุกระดับช่วงชั้น^๕ จากนั้นกำหนดรายละเอียดของเนื้อหาและความคิดรวบยอดของหลักสูตรตามโครงสร้างที่วางไว้ โดยยึดหลักการในการดำเนินการดังนี้

- สมองจุดมุ่งหมายเฉพาะของหลักสูตรบริโภคศึกษาที่กำหนดขึ้น
- สอดคล้องกับลักษณะเนื้อหาบริโภคศึกษา
- สอดคล้องกับโครงสร้างหลักสูตรประถมศึกษา ในด้านรูปแบบของหลักสูตร และการจัดเนื้อหาลงในแต่ละระดับช่วงชั้น
- คำนึงถึงความต่อเนื่องและสัมพันธ์ของหลักสูตรทั้งภายในระดับชั้นเดียวกันและระหว่างระดับชั้นที่ต่างกัน

2.1.4 การกำหนดข้อเสนอแนะในการนำหลักสูตรไปใช้ ผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะในการนำหลักสูตรไปใช้ใน 2 ประเด็นหลัก คือ

- 1) ลักษณะของการนำไปใช้ เป็นการเสนอแนวทางการนำหลักสูตรบริโภคศึกษาที่พัฒนาขึ้นบูรณาการเข้าไปในหลักสูตรประถมศึกษา ในกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ โดยอาศัยข้อมูลการวิเคราะห์หลักสูตรประถมศึกษาและการพิจารณาเนื้อหาหลักสูตรบริโภคศึกษาที่พัฒนาขึ้นว่าจะสามารถบูรณาการเนื้อหาหลักสูตรบริโภคศึกษาเข้าไปในหลักสูตรประถมศึกษาให้เหมาะสมได้อย่างไร
- 2) การจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียน จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการดำเนินการโครงการพิเศษต่าง ๆ ในโรงเรียนประถมศึกษาเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร ผู้วิจัยได้วิเคราะห์โครงการต่าง ๆ เหล่านี้ว่าจะสามารถบูรณาการเนื้อหาบริโภคศึกษาได้อย่างไร และได้ให้ข้อคิดเห็นเสนอแนะไว้เพื่อเป็นแนวทางสำหรับโรงเรียนได้นำไปพัฒนาปรับปรุงและริเริ่มโครงการพิเศษต่าง ๆ ที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนบริโภคศึกษาซึ่งสอดคล้องกับสภาพของโรงเรียนต่อไป

2.1.5 การกำหนดข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนการสอน ผู้วิจัยได้นำแนวคิดจากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนทั่วไปและการจัดการเรียนการสอนบริโภคนศึกษา มาวิเคราะห์เพื่อเสนอเป็นหลักปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรบริโภคนศึกษาให้มีประสิทธิภาพ โดยผู้วิจัยได้ให้หลักการเกี่ยวกับองค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอน 4 เรื่อง คือ

- 1) บทบาทของครู
- 2) การสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้
- 3) การใช้สื่อการสอน
- 4) การสอน

2.1.6 การกำหนดข้อเสนอแนะในการวัดผลการเรียนการสอน ผู้วิจัยศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผลผู้เรียน เอกสารหลักสูตรบริโภคนศึกษาที่กล่าวถึงการวัดผลประเมินผลผู้เรียน นำมาวิเคราะห์เพื่อเสนอเป็นหลักปฏิบัติในการวัดผลการเรียนการสอนในด้านต่าง ๆ ดังนี้

- 1) รูปแบบการวัดผล
- 2) ระยะเวลาในการวัด

2.2 การประเมินเอกสารหลักสูตร ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือประเมินเอกสารหลักสูตรบริโภคนศึกษา ให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 คนตรวจสอบเอกสารหลักสูตรบริโภคนศึกษาที่เขียนขึ้นด้วยเครื่องมือประเมินเอกสาร รวบรวมผลการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อเป็นแนวทางสำหรับการปรับปรุงเอกสาร รายละเอียดในการดำเนินงานนั้นได้ปฏิบัติ ดังนี้

2.2.1 การสร้างเครื่องมือประเมินเอกสารหลักสูตรบริโภคนศึกษา ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยประสมประสานแบบประเมินของแพรท (Prat, 1980) และวูล์ฟกับเชฟ (Wolf and Schave, 1984) เข้าด้วยกัน โดยสร้างเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 มาตรา ครอบคลุมสิ่งที่ต้องการประเมิน 6 ด้าน คือ

- 1) หลักการและเหตุผลของหลักสูตร
- 2) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร
- 3) เนื้อหาสาระของหลักสูตร
- 4) ข้อเสนอแนะในการนำหลักสูตรไปใช้

- 5) ข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนการสอน
- 6) ข้อเสนอแนะในการวัดผลการเรียนการสอน

กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนในแบบประเมิน ดังนี้

- 5 หมายถึง หลักสูตรนี้ได้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้มากที่สุด
- 4 หมายถึง หลักสูตรนี้ได้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้มาก
- 3 หมายถึง หลักสูตรนี้ได้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ปานกลาง
- 2 หมายถึง หลักสูตรนี้ได้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ น้อย
- 1 หมายถึง หลักสูตรนี้ได้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ น้อยที่สุด

ท้ายแบบประเมินแต่ละด้าน เป็นแบบสอบถามปลายเปิดสำหรับผู้ทรงคุณวุฒิ เสนอความคิดเห็นเพิ่มเติม

2.2.2 รวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยส่งเอกสารหลักสูตรบริโศศศึกษาพร้อมแบบประเมินเอกสารหลักสูตรที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินด้วยตนเอง ให้ผู้ทรงคุณวุฒิส่งแบบประเมินคืนผู้วิจัยทางไปรษณีย์

2.2.3 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำแบบประเมินเอกสารหลักสูตรบริโศศศึกษาที่ได้รับกลับคืนมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ นำผลที่วัดได้มาวิเคราะห์ด้วยสถิติค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากผลการวิเคราะห์ทำให้ทราบระดับคุณภาพของเอกสารหลักสูตรแต่ละด้าน สำหรับข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิจากแบบสอบถามปลายเปิดนั้น นำมาสรุปและเรียบเรียงขึ้นเป็นข้อเสนอแนะแต่ละด้าน

2.3 การปรับปรุงเอกสารหลักสูตร ผู้วิจัยนำผลการประเมินเอกสารหลักสูตรบริโศศศึกษาทั้ง 6 ด้านจากผู้ทรงคุณวุฒิมาใช้เป็นแนวทางสำหรับการปรับปรุงเอกสารหลักสูตรบริโศศศึกษาให้มีคุณภาพดีต่อไป

ขั้นที่ 3 การพัฒนาแนวทางการนำหลักสูตรไปสู่การสอน

หลักสูตรบริโศศศึกษาที่พัฒนาขึ้นมีลักษณะเป็นหลักสูตรแม่บท เมื่อจะนำไปสอนจะต้องแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน นั่นคือ การสร้างแผนการสอน แต่การสร้างแผนการสอนขึ้นมาใหม่จากหลักสูตรแม่บทที่พัฒนาขึ้นโดยไมคำนึงถึงแผนการสอนในหลักสูตรประถมศึกษาที่ใช้อยู่เป็นการไม่เหมาะสมด้วยเหตุผลหลายประการ คือ เพิ่มภาระแก่โรงเรียนต้องจัดหาเวลาสำหรับการสอนแผนการสอนใหม่ที่เพิ่มเข้ามา นอกจากนั้นประสิทธิภาพของแผนการสอนที่เพิ่มเข้าไปนี้ยังอาจขัดข้องเกี่ยวกับประสบการณ์ต่าง ๆ ในหลักสูตรที่เรียนอยู่แล้ว ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ศึกษาหาหลักเกณฑ์

ในการบูรณาการบริบทศึกษาเข้าไปในการเรียนการสอนของกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ ในหลักสูตรประถมศึกษา วิเคราะห์แผนการสอนของกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ ในหลักสูตรทุกระดับชั้นว่ามีแผนการสอนใดที่มีความเหมาะสมที่จะบูรณาการบริบทศึกษาได้และควรบูรณาการด้วยวิธีใด เพื่อเป็นแนวทางในการนำหลักสูตรไปสู่การสอน รายละเอียดในการดำเนินการดังนี้

3.1 การวางหลักเกณฑ์การบูรณาการ ผู้วิจัยได้วางหลักเกณฑ์การบูรณาการบริบทศึกษาเข้าไปในหลักสูตรประถมศึกษา ไว้ 3 วิธี คือ

1) การปรับกิจกรรม เป็นการบูรณาการบริบทศึกษาเข้าไปในหลักสูตรประถมศึกษาโดยการปรับกิจกรรมการเรียนการสอนในแผนการสอนของกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ ในหลักสูตร ซึ่งพิจารณาแล้วเห็นว่าแผนการสอนนั้นมีความเหมาะสมที่จะสอดคล้องประสบการณ์ของหลักสูตรบริบทศึกษาได้ โดยที่ยังคงจุดมุ่งหมายเดิมของแผนการสอนนั้น ๆ ไว้ และไม่เปลี่ยนแปลงคาบเวลาที่ใช้ในแผนการสอน ซึ่งวิธีนี้จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถบรรลุจุดมุ่งหมายการเรียนรู้ได้ตามหลักสูตร พร้อมทั้งได้ประสบการณ์การเรียนรู้ด้านบริบทศึกษาด้วย เช่น ในกลุ่มทักษะภาษาไทย มีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนฟังและวิพากษ์วิจารณ์ข่าวที่น่าสนใจในชีวิตประจำวันได้ เนื้อหาที่กำหนดไว้เดิม คือ ฟังข่าวที่น่าสนใจในชีวิตประจำวัน การบูรณาการโดยวิธีการปรับกิจกรรมก็โดยการหาข่าวที่เกี่ยวข้องกับบริบทศึกษาที่น่าสนใจในชีวิตประจำวันมาให้เด็กเรียนฟังและวิพากษ์วิจารณ์ด้วยวิธีการดังนั้นก็ทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ใหม่ ๆ เกี่ยวกับบริบทศึกษาในขณะเดียวกันผู้เรียนก็จะบรรลุจุดมุ่งหมายเดิมของหลักสูตรที่กำหนดไว้ คือ สามารถฟังและวิพากษ์วิจารณ์ข่าวที่น่าสนใจได้

2) การแทนที่ เป็นการบูรณาการบริบทศึกษาเข้าไปในหลักสูตรประถมศึกษา โดยการสร้างแผนการสอนบริบทศึกษาเข้าไปแทนที่แผนการสอนในกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ ของหลักสูตรที่มีจุดมุ่งหมาย เนื้อหา ตรงกันหรือใกล้เคียงกับจุดมุ่งหมาย เนื้อหาในหลักสูตรบริบทศึกษาที่สร้างขึ้น ซึ่งการแทนที่จะมี 2 ลักษณะคือ

2.1) การแทนที่ทั้งหมด เป็นการสร้างแผนการสอนบริบทศึกษาขึ้นมาใหม่ โดยใช้เวลาเท่ากับแผนการสอนเดิมและนำไปแทนที่แผนการสอนเดิมทั้งหมด

2.2) การแทนที่บางส่วน โดยการนำแผนการสอนเดิมในหลักสูตรประถมศึกษาที่สอดคล้องกับหลักสูตรบริบทศึกษามาพิจารณา แล้วปรับปรุงจุดมุ่งหมาย เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอนบางส่วนให้สนองหลักสูตรบริบทศึกษา โดยที่บางส่วนในแผนการสอนเดิม

ยังคงไว้ และใช้คาบเวลาเท่ากับแผนการสอนเดิม

3) การเพิ่ม เป็นการนำประสบการณ์เกี่ยวกับหลักสูตรบริโภคนศึกษาในส่วนที่ไม่มีอยู่ในหลักสูตรประถมศึกษาเพิ่มเข้าไปในหลักสูตร โดยสร้างเป็นแผนการสอนเพิ่มเข้าไปในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เนื่องจากการวิเคราะห์หลักสูตรประถมศึกษาพบว่าประสบการณ์เกี่ยวกับหลักสูตรบริโภคนศึกษาที่ควรนำมาสอนให้กับผู้เรียนไม่มีอยู่ในหลักสูตรเดิม เช่น เรื่อง สิทธิของผู้บริโภค จึงนำมาสร้างเป็นแผนการสอนเพิ่มขึ้นมา เพื่อให้ครอบคลุมเนื้อหาของหลักสูตรบริโภคนศึกษา ซึ่งในการกำหนดเวลาสำหรับแผนการสอนใหม่นี้จำเป็นต้องปรับเวลาในแผนการสอนเดิมเพื่อจะได้มีเวลาสำหรับการสอนแผนการสอนใหม่ที่เพิ่มขึ้นด้วย อย่างไรก็ตามแผนการสอนใหม่ที่เพิ่มเข้ามาในหลักสูตรในลักษณะนี้มีไม่มาก เนื่องจากแผนการสอนที่เขียนขึ้นมาใหม่บางส่วนก็สามารถนำไปแทนที่แผนการสอนเดิมที่ผู้วิจัยพิจารณาเห็นว่ามีความซ้ำซ้อนกันอยู่ได้ เช่น แผนการสอนหน่วยที่ 4 ในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ระดับ ป.5-6 เรื่อง กฎหมาย หน้าที่ ความรับผิดชอบของพลเมือง มีเนื้อหาซ้ำกันทั้งสองชั้น จึงอาจนำแผนการสอนเรื่องสิทธิของผู้บริโภค และกฎหมายที่ผู้บริโภคควรทราบ เขียนเป็นแผนการสอนเพิ่มขึ้นมาแล้วจึงนำไปแทนที่แผนการสอนของเรื่องเดียวกันนี้ ในระดับชั้น ป.6 ได้

3.2 การบูรณาการหลักสูตร ผู้วิจัยศึกษารายละเอียดของแผนการสอนกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับชั้น ป.1-6 ไปทีละแผน แล้วพิจารณาว่าแผนการสอนในหลักสูตรแผนใดสามารถบูรณาการหลักสูตรบริโภคนศึกษาที่พัฒนาขึ้นได้ และเหมาะสมที่จะบูรณาการด้วยวิธีใดตามหลักเกณฑ์ที่วางไว้ในข้อ 3.1 นำมาสรุปให้เห็นในรูปของตารางวิเคราะห์การบูรณาการหลักสูตร

3.3 การตรวจสอบการบูรณาการ ผู้วิจัยใช้การพิจารณาซ้ำ โดยเว้นระยะการพิจารณาครั้งที่สองห่างจากครั้งแรกไป 1 สัปดาห์ ถ้าพบว่าผลการพิจารณาในครั้งที่สองขัดแย้งกับครั้งแรก ก็จะได้ตรองใหม่อีกครั้ง

ขั้นที่ 4 การทดลองใช้หลักสูตร

เนื่องจากการทดลองใช้หลักสูตรบริโภคนศึกษาตลอดหลักสูตร ตั้งแต่ระดับชั้น ป.1-6 นั้น เป็นงานที่ต้องใช้ทรัพยากรและเวลาอย่างมาก ซึ่งเกินกำลังความสามารถของผู้วิจัยที่จะทำได้ ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจึงทดลองใช้หลักสูตรบริโภคนศึกษาในระดับช่วงชั้น ป.5-6 ซึ่งได้บูรณาการเข้าไปในแผนการสอนของกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ ในระดับชั้น ป.5 เป็นระยะเวลา 1 ภาคการศึกษาเท่านั้น เพื่อประเมินผลการใช้แผนการสอนบูรณาการหลักสูตรบริโภคนศึกษา และสัมฤทธิ์ผล

ของหลักสูตรบริโศศึกษา โดยทดลองใช้กับนักเรียนชั้น ป.5 โรงเรียนวัดพระปฐมเจดีย์ จำนวน 1 ห้องเรียน ในช่วงภาคต้น ปีการศึกษา 2532 โดยมีรายละเอียดในการดำเนินการดังนี้

4.1 สร้างแผนการสอนบูรณาการหลักสูตรบริโศศึกษา

ผู้วิจัยใช้ผลการวิเคราะห์แนวทางการบูรณาการหลักสูตรบริโศศึกษาเข้าไปในแผนการสอนกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ ของหลักสูตรบริโศศึกษา ซึ่งวิเคราะห์ไว้ ณ ชั้นที่ 3 นำมาสร้างเป็นแผนการสอนบูรณาการหลักสูตรบริโศศึกษา เฉพาะในระดับชั้น ป.5 ช่วงภาคเรียนที่ 1 ได้ แผนการสอนที่จะนำไปทดลองใช้จำนวน 18 แผน ประกอบด้วย

แผนการสอนที่บูรณาการโดยปรับกิจกรรม จำนวน 13 แผน

แผนการสอนที่บูรณาการโดยแทนที่ จำนวน 3 แผน

แผนการสอนที่บูรณาการโดยการเพิ่ม จำนวน 2 แผน

แผนการสอนที่สร้างขึ้นประกอบด้วยหัวข้อ ต่อไปนี้

1. หัวข้อเรื่อง หมายถึง หัวข้อในหลักสูตรบริโศศึกษาที่จะพัฒนาสร้างเป็นแผนการสอนบูรณาการหลักสูตรบริโศศึกษา
2. เวลาที่ใช้ กล่าวถึง ระยะเวลาสำหรับใช้ในการดำเนินการตามแผนการสอนที่กำหนดขึ้น
3. ความคิดรวบยอด กล่าวถึง หลักวิชาหรือความรู้หรือแนวคิดสำคัญ ซึ่งจะนำไปสู่จุดประสงค์การเรียนรู้และการกำหนดรายละเอียดของเนื้อหา
4. จุดประสงค์การเรียนรู้ กล่าวในรูปของจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม อันเป็นพฤติกรรมที่สามารถสังเกตได้ วัดได้ กำหนดขึ้นเฉพาะสำหรับแผนการสอนแต่ละแผนเพื่อให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมตามที่หลักสูตรต้องการซึ่งสอดคล้องกับจุดประสงค์เฉพาะของหลักสูตร
5. เนื้อหา กล่าวถึง หัวข้อหรือเค้าโครงของเรื่องที่จัดให้นักเรียนได้เรียนรู้
6. กิจกรรมการเรียนการสอน กล่าวถึง กิจกรรมการเรียนการสอนที่ครูสามารถจะนำไปจัดขึ้นเพื่อช่วยให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์ที่ต้องการ
7. สื่อการเรียน กล่าวถึง เครื่องมือต่าง ๆ ที่จะช่วยสนับสนุนให้การเรียนการสอนบรรลุจุดประสงค์ที่วางไว้และสร้างความสนใจของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเข้าใจได้รวดเร็วขึ้น ได้แก่ ของจริง วัสดุ อุปกรณ์ แผนภาพ แผนภูมิ ภาพ บัตรคำ หนังสือเรียน วิทยากร ฯลฯ

8. วิธีวัดผล กล่าวถึง วิธีการวัดผลที่เหมาะสมสำหรับวัดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียน เพื่อตรวจสอบว่า ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้เพียงใด
9. การนำไปใช้ กล่าวถึง การนำแผนการสอนบูรณาการหลักสูตรบริโภคนศาสตร์ที่สร้างขึ้นนี้ ไปใช้ควบคู่กับแผนการสอนในหลักสูตรประถมศึกษา
10. หนังสืออ้างอิง เป็นหนังสือที่เสนอแนะเพื่อให้ครูได้ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมให้ลึกซึ้งในเรื่องนั้น ๆ หรือจะนำไปใช้เป็นหนังสืออ่านประกอบ หนังสือค้นคว้าสำหรับผู้เรียนก็ได้ ซึ่งครูผู้สอนอาจจะใช้หนังสืออื่น ๆ ที่มีได้เสนอแนะไว้ก็ย่อมทำได้
11. ภาคผนวก เป็นส่วนที่เพิ่มเติมให้แผนการสอนแต่ละแผนมีความสมบูรณ์และช่วยอำนวยความสะดวกแก่ผู้สอน ส่วนที่เพิ่มเติมนี้ได้แก่ รายละเอียดเนื้อหา และวิธีดำเนินงานกรรมแบบต่าง ๆ

4.2 การฝึกอบรมครูผู้ใช้หลักสูตร ก่อนการทดลองใช้หลักสูตรผู้วิจัยได้จัดอบรมครูผู้สอนประจำกลุ่มประสบการณ์ในระดับชั้น ป.5 โรงเรียนวัดพระปฐมเจดีย์ จำนวน 7 คน แยกเป็นครูสอนภาษาไทย ครูสอนคณิตศาสตร์ ครูสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต อย่างละ 1 คน ครูสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย และครูสอนกลุ่มการทำงานพื้นฐานอาชีพ อย่างละ 2 คน ซึ่งเป็นผู้ใช้แผนการสอนบูรณาการหลักสูตรบริโภคนศาสตร์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น

จุดมุ่งหมายของการอบรมนี้ทำให้ครูผู้สอนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรบริโภคนศาสตร์ สามารถดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามแผนการสอนบูรณาการหลักสูตรบริโภคนศาสตร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเพื่อชี้แจงทำความเข้าใจในการนำแผนการสอนบูรณาการหลักสูตรบริโภคนศาสตร์ไปทดลองใช้ในโรงเรียน

ระยะเวลาการอบรม 2 วัน คือในวันที่ 3-4 พฤษภาคม 2532

สถานที่อบรม ได้แก่ ห้องโสตทัศนูปกรณ์โรงเรียนวัดพระปฐมเจดีย์

วิทยากรผู้ให้การอบรม ได้แก่ ผู้วิจัยพร้อมผู้ทรงคุณวุฒิที่ผู้วิจัยได้เชิญมาเป็นวิทยากรอีก 4 คน รวมจำนวนทั้งหมด 5 คน

เนื้อหา วิธีการอบรม และเวลาที่ใช้ในการอบรมครั้งนี้ประกอบด้วย

เนื้อหา	วิธีการอบรม	เวลาที่ใช้
1. ความหมายและความสำคัญของบริโศศศึกษา	บรรยาย	1 ชม.
2. หลักสูตรบริโศศศึกษาและการนำไปใช้	บรรยาย	2 ชม.
3. การจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนบริโศศศึกษา	บรรยาย สำนึก	4 ชม.
4. ปัญหาการบริโศศในโรงเรียนประถมศึกษาใน ชุมชนเมือง	อภิปราย	2 ชม.
5. การวัดและประเมินผลบริโศศศึกษา	บรรยาย	2 ชม.
6. การดำเนินการทดลองใช้หลักสูตรบริโศศศึกษา	ประชุมชี้แจง	2 ชม.

ตาราง 3.3 กำหนดการอบรมครูผู้ช้หลักสูตรบริโศศศึกษา

เวลา วัน	8.30-10.15	10.15-12.00	พักเที่ยง	13.30-15.15	15.15-16.30
3 พฤษภาคม 2532	ความหมาย ความสำคัญ ของบริโศศศึกษา (สมจิต จันทรฉาย)	หลักสูตรบริโศศศึกษา และการนำไปใช้ (สมจิต จันทรฉาย)		การจัดการเรียนการสอน บริโศศศึกษา (รศ. จิตรลดา สุวัคติกุล)	การจัดการเรียนการสอน บริโศศศึกษา (สมจิต จันทรฉาย)
4 พฤษภาคม 2532	อภิปรายเรื่อง "ปัญหา การบริโศศในโรงเรียน ประถมศึกษา ส.อ สุนทร ถึงสุข ร.อ พัทธา สมิตทิพัฒน์ น. ส.ธนาลัย เลิศประพศติ	การวัดและประเมินผล บริโศศศึกษา (สมจิต จันทรฉาย)		การดำเนินการทดลองใช้หลักสูตรบริโศศศึกษา (สมจิต จันทรฉาย)	

4.3 การดำเนินการทดลอง

4.3.1 แบบแผนการทดลอง รูปแบบการทดลองในการศึกษาครั้งนี้ คือ แบบทดสอบก่อนและหลังมีการสุ่ม (Randomized Pretest-Posttest Control Group Design)

R	O ₁ X O ₂	กลุ่มทดลอง
	O ₃ ~X O ₄	กลุ่มควบคุม

แบบแผนการทดลองข้างต้น มีความหมายดังนี้ คือ

- 1) หากการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง กำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ได้เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยวิธีการสุ่มเช่นกัน
- 2) วัดตัวแปรตามก่อนการทดลองจากกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ได้คะแนนก่อนการทดลองจากกลุ่มทดลอง O₁ และกลุ่มควบคุม O₃
- 3) จัดกระทำกับกลุ่มทดลองโดยให้กลุ่มทดลองได้รับสิ่งทดลอง (X) และรักษาสภาพหรือเงื่อนไขต่าง ๆ ให้เหมือนเดิมตลอดการทดลอง โดยกลุ่มควบคุม ไม่ได้รับสิ่งทดลอง (~X)
- 4) วัดตัวแปรตามอีกครั้งหลังการทดลอง ซึ่งได้คะแนน O₂ จากกลุ่มทดลอง และ O₄ จากกลุ่มควบคุม นำคะแนนทั้งสองมาเปรียบเทียบเพื่อหาความแตกต่างกันโดยมีคะแนนก่อนการทดลองของกลุ่มทดลอง O₁ และกลุ่มควบคุม O₃ เป็นตัวแปรปรวนร่วม (Covariate)

4.3.2 การเลือกกลุ่มตัวอย่าง เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น เพื่อให้กลุ่มที่ได้เป็นตัวแทนของประชากร

ประชากร ได้แก่ นักเรียนระดับชั้น ป.5 โรงเรียนวัดพระปฐมเจดีย์ จำนวน 252 คน ซึ่งแบ่งเป็นกลุ่มตามลักษณะของตัวแปร 2 ด้าน ที่ใช้ในการแบ่ง คือ ระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและอาชีพของผู้ปกครองได้เป็น 9 กลุ่ม ดังแสดงในตาราง 3.4

ตาราง 3.4 จำนวนประชากรแบ่งเป็นกลุ่มตามลักษณะของตัวแปรด้านระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและอาชีพของผู้ปกครอง

อาชีพของผู้ปกครอง ระดับผลสัมฤทธิ์	รับจ้าง	ค้าขาย/อาชีพอิสระ	ข้าราชการ	รวม
สูง	12	40	10	62
ต่ำ	38	38	6	82
ปานกลาง	46	48	14	108
รวม	96	126	30	252

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้น ป.5 โรงเรียนวัดพระปฐมเจดีย์

จำนวน 84 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มประชากรทั้ง 9 กลุ่ม โดยวิธีสุ่มแบบง่าย โดยแต่ละกลุ่มประชากร สุ่มมาจำนวน 2 ใน 6 ของจำนวนที่มีอยู่ จากนั้นแบ่งนักเรียนส่วนหนึ่งให้เข้ากลุ่มทดลองและอีกส่วนหนึ่งเข้ากลุ่มควบคุม โดยวิธีสุ่มแบบง่ายเช่นเดียวกัน จะได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 42 คน ซึ่งประกอบด้วยนักเรียนที่มาจากประชากรกลุ่มต่าง ๆ ทั้ง 9 กลุ่ม ดังแสดงในตาราง 3.5

ตาราง 3.5 จำนวนและลักษณะกลุ่มตัวอย่างในการทดลอง

อาชีพของผู้ปกครอง ระดับผลสัมฤทธิ์	กลุ่มทดลอง			กลุ่มควบคุม			รวม
	รับจ้าง	ค้าขาย/อาชีพ อิสระ	ข้าราชการ	รับจ้าง	ค้าขาย/อาชีพ อิสระ	ข้าราชการ	
สูง	2	7	2	2	7	1	21
ต่ำ	6	6	1	6	6	1	26
ปานกลาง	8	8	2	8	8	3	37
รวม	16	21	5	16	21	5	84

4.3.3 การจัดการกระทำกับกลุ่มทดลอง ผู้วิจัยได้จัดการกระทำกับกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมดังนี้

กลุ่มทดลอง ก่อนการทดลองผู้วิจัยทำการวัดกลุ่มทดลองด้วยแบบวัด 2 ฉบับคือ แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับบริโภคนศาสตร์และแบบสอบถามพฤติกรรมการบริโภค กลุ่มทดลองได้รับการจัดการเรียนการสอนตามแผนการสอนบูรณาการหลักสูตรบริโภคนศาสตร์ ความรู้เกี่ยวกับแผนการสอนตามหลักสูตรประถมศึกษาเป็นเวลา 1 ภาคการศึกษา โดยเริ่มตั้งแต่ 15 พฤษภาคม 2532 ถึง 15 กันยายน 2532 ระหว่างการทดลอง กลุ่มทดลองจะตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นที่มีต่อบทเรียนบริโภคนศาสตร์ซึ่งบูรณาการเข้าไปในกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เรียนกลุ่มประสบการณ์ละ 1 ครั้ง ครูผู้สอนประจำกลุ่มประสบการณ์จะตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นที่มีต่อการใช้แผนการสอนบูรณาการหลักสูตรบริโภคนศาสตร์ในกลุ่มประสบการณ์ที่สอนอยู่ทุกแผนการสอน ภายหลังจากทดลองทำการวัดกลุ่มทดลองด้วยแบบวัดชุดเดียวกันกับที่ใช้วัดก่อนการทดลอง นอกจากนี้ทำการวัดผลปลายภาคเรียนของทุกกลุ่มประสบการณ์ในกลุ่มทดลองด้วยเครื่องมือวัดซึ่งทางโรงเรียนสร้างและดำเนินการจัดสอบเอง

กลุ่มควบคุม ก่อนการทดลองผู้วิจัยทำการวัดกลุ่มควบคุมด้วยแบบวัด 2 ฉบับคือ แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับบริโภคนศาสตร์และแบบสอบถามพฤติกรรมการบริโภค กลุ่มควบคุมได้รับการจัดการเรียนการสอนตามแผนการสอนหลักสูตรประถมศึกษา จากครูผู้สอนประจำกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ ซึ่งเป็นครูชุดเดียวกันกับกลุ่มทดลอง เป็นเวลา 1 ภาคการศึกษา โดยเริ่มตั้งแต่ 15 พฤษภาคม 2532 ถึง 15 กันยายน 2532 ภายหลังจากทดลองทำการวัดกลุ่มควบคุมด้วยแบบวัดชุดเดียวกันกับที่ใช้วัดก่อนการทดลอง นอกจากนี้ทำการวัดผลปลายภาคเรียนของทุกกลุ่มประสบการณ์ในกลุ่มควบคุมด้วยเครื่องมือวัด ซึ่งทางโรงเรียนสร้างและดำเนินการจัดสอบเอง

4.3.4 เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้

ประกอบด้วย

- 1) แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับบริโภคนศาสตร์
- 2) แบบสอบถามพฤติกรรมการบริโภค ซึ่งเป็นเครื่องมือชุดเดียวกันกับที่ใช้เก็บข้อมูลพฤติกรรมการบริโภคของนักเรียนตามขั้นตอนที่ 1
- 3) แบบสอบถามความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้แผนการสอนบูรณาการหลักสูตรบริโภคนศาสตร์

4) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทเรียน ผู้วิจัย
ได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือในข้อ 1, 3 และ 4 ดังนี้

การสร้างแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับบริโภคนศาสตร์

ผู้วิจัยสร้างแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับบริโภคนศาสตร์ เป็นแบบปรนัย
ชนิดเลือกตอบมี 4 ตัวเลือก จำนวน 50 ข้อ โดยดำเนินการสร้างดังนี้

- 1) วางโครงสร้างของแบบทดสอบ โดยศึกษาจุดประสงค์ เนื้อหา
ความคิดรวบยอด ของแผนการสอนบูรณาการหลักสูตรบริโภคนศาสตร์ จากนั้นวิเคราะห์จุดประ
สงค์สำคัญและกำหนดจำนวนข้อในแต่ละจุดประสงค์เพื่อเป็นโครงสร้างของแบบสอบถาม
- 2) สร้างแบบทดสอบแบบปรนัยชนิดเลือกตอบมี 4 ตัวเลือก จำนวน
54 ข้อ ตามโครงสร้างของแบบทดสอบที่กำหนดขึ้น โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน คือ ตอบถูกได้
1 คะแนน ตอบผิดได้ 0 คะแนน
- 3) ทดลองใช้เครื่องมือ นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นไปให้นักเรียน
ระดับชั้น ป.5 ที่ไม่เข้ากลุ่มตัวอย่างจำนวน 5 คนอ่านเพื่อทดสอบความเข้าใจของนักเรียนต่อภาษา
ที่ใช้ในข้อคำถามและตัวเลือก นำความคิดเห็นของนักเรียนมาแก้ไขสำนวนภาษาที่ใช้ในแบบทดสอบ
ให้เหมาะสมกับระดับชั้นของนักเรียน นำแบบทดสอบที่แก้ไขปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้น
ป.5 โรงเรียนวัดไผ่ล้อม จำนวน 100 คน
- 4) การหาคุณภาพของข้อสอบ นำคะแนนจากแบบทดสอบที่ไปทดลอง
ใช้มาวิเคราะห์โปรแกรมสำเร็จรูป TESTQUAL (ไพฑูริย์ โทธิสาร, 1987) นำผลการวิเคราะห์
รายข้อมาใช้ในการปรับปรุงตัวเลือก และคัดข้อทดสอบที่อยู่ในเกณฑ์ดีไว้ คัดข้อทดสอบที่ไม่ดีทิ้ง
ภายหลังการปรับตัวเลือกและคัดข้อทดสอบที่ดีไว้ ได้จำนวนข้อทดสอบสำหรับนำไปใช้จริง จำนวน
50 ข้อ จากผลการวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงของแบบทดสอบทั้งฉบับ ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ .8064

การสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้แผนการสอน

ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้แผนการ
สอนบูรณาการหลักสูตรบริโภคนศาสตร์ เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ เกี่ยวกับคุณภาพ
ของแผนการสอนในด้านต่าง ๆ จำนวน 10 ข้อ โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

- 5 คะแนน สำหรับรายการที่เห็นว่า มีคุณภาพมากที่สุด
- 4 คะแนน สำหรับรายการที่เห็นว่า มีคุณภาพมาก
- 3 คะแนน สำหรับรายการที่เห็นว่า มีคุณภาพปานกลาง
- 2 คะแนน สำหรับรายการที่เห็นว่า มีคุณภาพน้อย
- 1 คะแนน สำหรับรายการที่เห็นว่า มีคุณภาพน้อยที่สุด

การสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทเรียน

ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทเรียนเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 3 ระดับ เกี่ยวกับความคิดเห็นและประโยชน์ที่นักเรียนได้รับจากบทเรียน จำนวน 6 ข้อ โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

- 3 คะแนน สำหรับรายการที่เห็นว่า มีประโยชน์มาก
- 2 คะแนน สำหรับรายการที่เห็นว่า มีประโยชน์ปานกลาง
- 1 คะแนน สำหรับรายการที่เห็นว่า มีประโยชน์น้อย

4.3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

4.3.5.1 การวิเคราะห์ผลผู้เรียนด้านความรู้เกี่ยวกับบริโภคนศึกษา และพฤติกรรมการบริโภค ได้ดำเนินการวิเคราะห์ดังนี้

- 1) หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความรู้เกี่ยวกับบริโภคนศึกษาและพฤติกรรมการบริโภคก่อนและหลังการใช้หลักสูตรบริโภคนศึกษาในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม
- 2) เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยด้านความรู้เกี่ยวกับบริโภคนศึกษา ระหว่างก่อนและหลังการใช้หลักสูตรบริโภคนศึกษาของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมด้วยค่าสถิติ t-test dependent
- 3) เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการบริโภค ระหว่างก่อนและหลังการใช้หลักสูตรบริโภคนศึกษา ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมด้วยค่าสถิติ t-test dependent
- 4) เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับบริโภคนศึกษาหลังการใช้หลักสูตรบริโภคนศึกษา ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยการวิ-

เคราะห์ความแปรปรวนร่วมทางเดียว (Analysis of Covariance) โดยใช้คะแนนความรู้เกี่ยวกับบริโภคนศาสตร์ก่อนการใช้หลักสูตรบริโภคนศาสตร์เป็นตัวแปรปรวนร่วม

5) เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยพฤติกรรม
การบริโภคนศาสตร์หลังการใช้หลักสูตรบริโภคนศาสตร์ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมทางเดียว (Analysis of Covariance) โดยใช้คะแนนพฤติกรรมการบริโภคนศาสตร์ก่อนการใช้หลักสูตรบริโภคนศาสตร์เป็นตัวแปรปรวนร่วม

4.3.5.2 การวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนในกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ ตามหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 ได้ดำเนินการวิเคราะห์ดังนี้

1) หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนผลการสอบประจำภาคเรียนที่ 1 ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยรวมทุกกลุ่มประสบการณ์ และแยกเป็นรายกลุ่มประสบการณ์

2) เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของผลการสอบประจำภาคเรียนที่ 1 ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยรวมทุกกลุ่มประสบการณ์ และแยกเป็นรายกลุ่มประสบการณ์ ด้วยค่าสถิติ t-test independent

4.3.5.3 การวิเคราะห์ผลการใช้หลักสูตร

1) หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของครูที่มีต่อการใช้แผนการสอนบูรณาการหลักสูตรบริโภคนศาสตร์ ในลักษณะรวมทั้งฉบับและแยกในแต่ละประเด็นทุกแผนการสอนที่มีการบูรณาการ

2) หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทเรียนโดยแยกวิเคราะห์เป็นรายข้อ ผู้วิจัยสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนโดยการสุ่มถามกลุ่มประสบการณ์ละ 1 แผนการสอนเท่านั้น

4.3.6 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1) สถิติพื้นฐานที่ใช้ ได้แก่

1.1) ค่าเฉลี่ย ใช้สูตร

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

1.2) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้สูตร

$$S.D. = \sqrt{\frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

2) สถิติสำหรับเปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับบริโภคนิสัยและการพฤติกรรมการบริโภค ระหว่างก่อนและหลังการใช้หลักสูตรบริโภคของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ใช้ t-test Dependent มีสูตรว่า

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{N \sum D^2 - (\sum D)^2}{N-1}}}$$

ค่าชั้นแห่งความเป็นอิสระ $df = \text{จำนวนคู่} - 1$

4) สถิติสำหรับเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนตามหลักสูตรประถมศึกษา โดยแยกแต่ละกลุ่มประสบการณ์และรวมทุกกลุ่มประสบการณ์ ภายหลังการทดลองใช้หลักสูตรบริโภคนิสัยระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ใช้ t-test independent ซึ่งเมื่อทดสอบค่าความแปรปรวน (SD^2) ของคะแนนระหว่าง กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแล้ว พบว่าไม่แตกต่างกัน ใช้สูตร

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{(N_1-1) S_1^2 + (N_2-1) S_2^2}{N_1 + N_2 - 2} \left(\frac{1}{N_1} + \frac{1}{N_2}\right)}}$$

ค่าชั้นแห่งความเป็นอิสระ $df = N_1 + N_2 - 2$

5) สถิติสำหรับเปรียบเทียบความแตกต่างด้านความรู้เกี่ยวกับบริโภคนิสัยและการพฤติกรรมการบริโภคระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ใช้การวิเคราะห์ด้วยสถิติ

๕.๗ ขั้นที่ 5 การประเมินผลหลักสูตร

5.1 จุดมุ่งหมายของการประเมินผลหลักสูตร เพื่อ

- 1) ตรวจสอบหลักสูตรบริโศศศึกษาว่าสามารถนำไปใช้ได้คึเพียงใดในสถานการณัจริง
- 2) ตรวจสอบสัมฤทธิผลของหลักสูตร โดยคุณลัที่เกิข้ขึ้นกับผู้เรียนซึ่งได้รับประสภารณัในการเรียนการสอนตามหลักสูตรบริโศศ ในด้านความรู้เกี่ยวกับบริโศศศึกษา พฤติกรรม การบริโศศ และผลสัมฤทธิการเรียนตามหลักสูตรประณัศศึกษา

5.2 วิธีการศึษา

ผู้วิจัยได้ค้าเนมการประเมินผลหลักสูตร ใน 2 ด้านได้แก

- 1) การประเมินสัมฤทธิผลของหลักสูตร เป็นการประเมินผลผู้เรียนในด้านความรู้เกี่ยวกับบริโศศศึกษา พฤติกรรม การบริโศศ และผลสัมฤทธิการเรียนตามหลักสูตรประณัศศึกษา โดยเปรียบเทียบระหว่างผู้เรียนที่ได้รับประสภารณัการเรียนการสอนตามแผนการสอนบูรณาการหลักสูตรบริโศศศึกษากับผู้เรียนตามแผนการสอนหลักสูตรประณัศศึกษา
- 2) การประเมินการใช้หลักสูตร เป็นการประเมินการใช้แผนการสอนบูรณาการหลักสูตรบริโศศศึกษาที่นำไปใช้ในสถานการณัจริง โดยสอบตามความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อการใช้แผนการสอนบูรณาการหลักสูตรบริโศศศึกษา และความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อบทเรียนสำหรับรายละเอียดในการประเมินสัมฤทธิผลของหลักสูตรและการใช้หลักสูตร ได้กล่าวไว้แล้วในขั้นที่ 4

5.3 กำหนดเกณฑ์ในการประเมินผลหลักสูตร

ผู้วิจัยได้วางหลักเกณฑ์สำหรับการประเมินผลหลักสูตรแต่ละด้านเพื่อเป็นแนวทางสำหรับการตัดสินคุณภาพของหลักสูตรบริโศศศึกษาและการปรับปรุงหลักสูตร ดังนี้

- 1) เกณฑ์การประเมินผลผู้เรียน กำหนดเป็นสมมติฐานการทดลอง ดังนี้
 - 1.1) ค่าเฉลี่ยจากผลการทดสอบความรู้เกี่ยวกับบริโศศศึกษาของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม
 - 1.2) ค่าเฉลี่ยพฤติกรรม การบริโศศของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม
 - 1.3) ผลสัมฤทธิของผู้เรียนตามหลักสูตรประณัศศึกษาของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกัน

2) เกณฑ์การประเมินผลการใช้หลักสูตร

2.1) ค่าเฉลี่ยที่ได้จากแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้สอนที่มีต่อแผนการสอนบูรณาการหลักสูตรบริโศศศึกษา ไม่ต่ำกว่า 3.5 จากคะแนนเต็ม 5

2.2) ค่าเฉลี่ยที่ได้จากแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อบทเรียนอยู่ในระดับตั้งแต่ 2 จากคะแนนเต็ม 3

5.4 การวิเคราะห์ผลการประเมิน

เปรียบเทียบผลการวิเคราะห์หลักสูตรแต่ละด้านกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ นำมาพิจารณาตัดสินคุณภาพของหลักสูตรโดยถือว่า

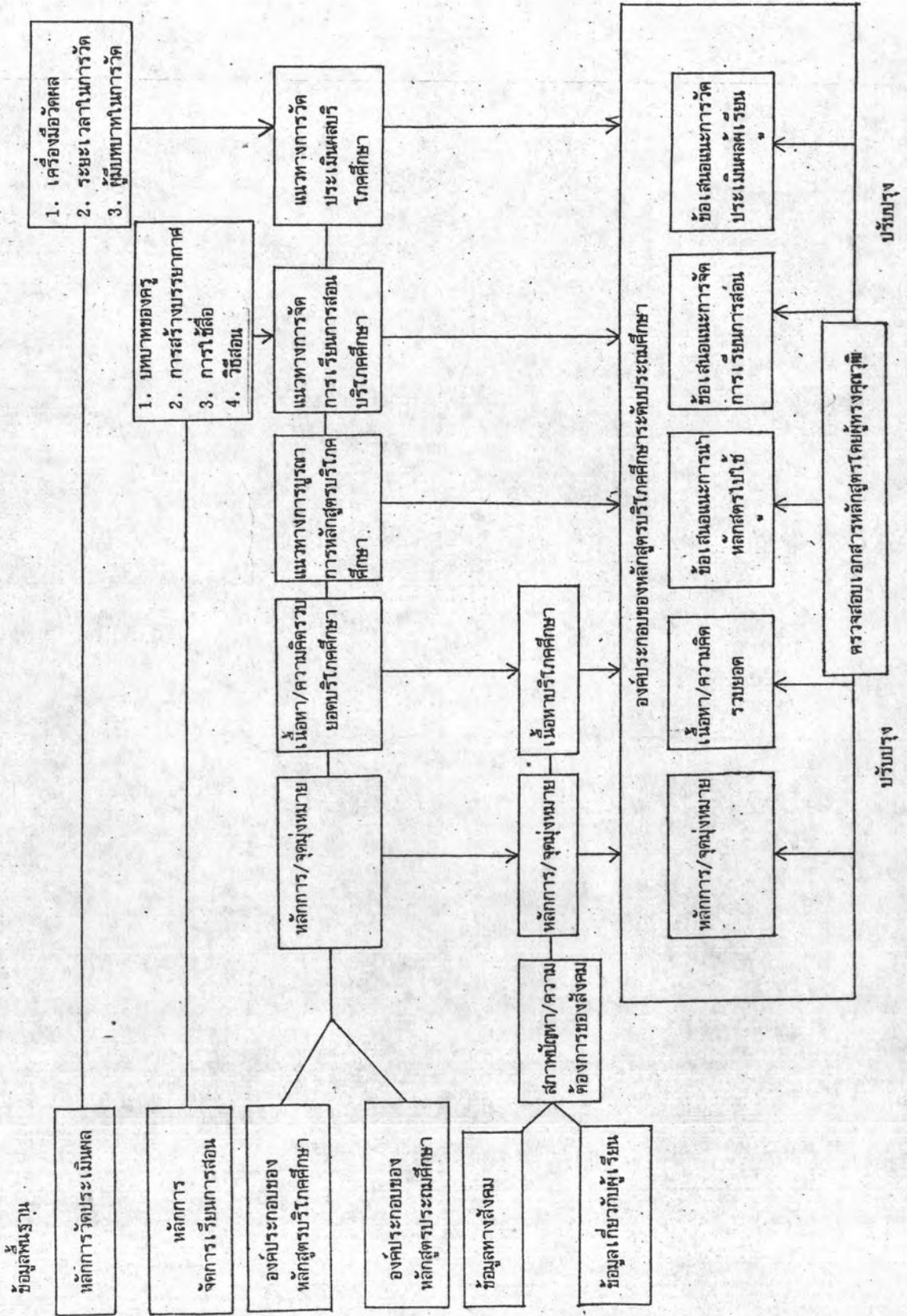
ถ้าผลที่ได้จากการวิเคราะห์เป็นไปตามเกณฑ์ แสดงว่าคุณภาพของหลักสูตรใน ด้านนั้น อยู่ในระดับน่าพอใจ

ถ้าผลที่ได้จากการวิเคราะห์ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด แสดงว่าคุณภาพของหลักสูตร ในด้านนั้น อยู่ในระดับไม่น่าพอใจ ควรปรับปรุง

ขั้นที่ 6 การแก้ไขปรับปรุงหลักสูตร

ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการประเมินผลหลักสูตร มาใช้ในการปรับปรุงเอกสารหลักสูตรบริ โศศศึกษา และการปรับปรุงแผนการสอนบูรณาการหลักสูตรบริโศศศึกษา ต่อไป

แผนภูมิ 3.1 แสดงการใช้ข้อมูลพื้นฐานในด้านต่าง ๆ ในการยกย่องหลักสูตรปริญญาตรีระดับประถมศึกษา

แผนภูมิ 3.2 ขั้นตอนการดำเนินงานในการพัฒนาหลักสูตรปริญญาตรีศึกษา

